

ИЗВЕШТАЈ

О СПРОВОЂЕЊУ НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА ПРИМЕНУ РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 САВЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ И ВОЈСЦИ СРБИЈЕ У 2012. ГОДИНИ (КОМПАРАТИВНА РОДНА АНАЛИЗА ЗА ПЕРИОД СЕПТЕМБАР 2010 – 2012. ГОДИНЕ)

Спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност у Републици Србији (у даљем тексту: НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН), из надлежности Министарства одбране и Војске Србије (у даљем тексту: МО и ВС), у 2012. години одвијало се као *планска активност*.

На основу достављених извештаја организационих јединица МО и ВС и родне анализе спроведене у мају и септембру 2012. године, Аналитичка група МО и ВС је израдила Годишњи извештај о спровођењу НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН из надлежности МО и ВС у 2012. години. Извештај садржи следеће целине: 1) Институције – формирање и функционисање институционалних тела и механизма за спровођење Националног акционог плана из надлежности МО и ВС; 2) Заступљеност - повећање заступљености жена у МО и ВС и њихов утицај на питања која се односе на мир и безбедност; 3) Одлучивање – повећање учешћа и утицаја жена на одлучивање у МО и ВС; 4) Укључивање – повећање учешћа жена у међународној сарадњи, решавању конфликта, постконфликтних ситуација и веће учешће жена у мултинационалним операцијама; 5) Заштита - коришћење инструмената правне заштите жена; 6) Едукација – образовање и усавршавање припадника МО и ВС у духу резолуције 1325 СБ УН; 7) Медији – пружање медијске подршке циљевима НАП.

1. ИНСТИТУЦИЈЕ – ФОРМИРАЊЕ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ ТЕЛА И МЕХАНИЗАМА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ МО И ВС

У вези са спровођењем НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији, део који се односи на реализацију задатака институционалних механизма за спровођење Националног акционог плана у МО и ВС у 2012. години, приказан је у наредној табели:, а у вези је са активностима:

- *Политичког савета Владе Републике Србије за спровођење НАП;*
- *Представника/ца МО и ВС у Мултисекторском координационом телу Владе;*
- *Надзора (унутрашњи, демократски и цивилни надзор);*
- *Аналитичке групе МО и ВС за налізу спровођења НАП;*
- *Саветнице за родну равноправност министарста одбране;*
- *Родних саветника/ца у мултинационалним операцијама;*
- *Механизма „особа од поверења“;*
- *Механизма родно одговорног буџетирања и*
- *Механизма родно одговорне евиденције и статистике,*

Табела бр. 1:

Изградња институционалних механизма за спровођење Националног акционог плана у МО и ВС у 2012. години

I. ИНСТИТУЦИЈЕ – ФОРМИРАЊЕ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ ТЕЛА И МЕХАНИЗАМА РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ НАЦИОНАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА					
Општи циљ – Обезбеђење институционалних механизма за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација у Министарству одбране и Војсци Србије					
Редни број	Посебни циљеви	Активности		Реализација	Напомена
1	2	3		4	5
1.	Обезбеђивање кадровских и институционалних предуслова за спровођење Националног акционог плана за примену Резолуције 1325 СБ УН у Министарству одбране	1.1.	Пружање стручне и административно-техничке потпоре раду <i>Политичког савета Владе за спровођење НАП</i> за примену Резолуције 1325 СБ УН	Реализација у току Због кадровских промена, у разматраном периоду, иницирано је покретање процедуре од стране Секретаријата МО за измену и допуну Закључка Владе, у вези са формирањем Политичког савета.	
		1.2.	Учешће представника МО и ВС у раду <i>Мултисекторског координационог тела Владе</i> (МКТ)	Реализовано: Током 2012. године у раду МКТ Владе учествовали су представници МО и ВС. Поред тога, на иницијативу МКТ Владе за спровођење НАП, државни секретар Министарства одбране Зоран Ђорђевић и 14 представника/ца МО и ВС учествовали су на <i>Конференцији под називом: „Дијалог Мултисекторског координационог тела и организација цивилног друштва“</i> , 11. децембра 2012. године у сали Народне банке Републике Србије.	
		1.3.	Спровести <i>унутрашњи и демократски и цивилни</i>	Делимично реализовано: Унутрашњи и цивилни надзор над	

		<p>надзор над реализацијом циљева и задатака који су утврђени НАП-ом.</p>	<p>спровођењем НАП у МО и ВС остварен је од стране помоћника министра за политику одбране Мирослава Јовановића и министра одбране, Александра Вучића.</p> <p>Независни мониторинг успостављен од стране Заштитника грађана, Поверенице за равноправност, Повереника за информације од јавног значаја, председнице Хелшинског одбора за људска права, затим Радне групе од осам невладиних организација под руководством „Жена у црном“, БЦБП и појединих грађана и грађанки. МО и ВС је током 2012. године одговорило на око 200 питања о спровођењу НАП, упућених од Радне групе под руководством „Жена у црном“. Поред тога, на захтев БЦБП, обезбеђено је слање одговора на упитник са 51 питањем о спровођењу НАП, као и учешће осам припадница и седам припадника МО и ВС у <i>стручним консултацијама</i> у оквиру истраживања тог Центра на тему: „<i>Положај жена у сектору безбедности у Србији и механизми правне заштите</i>“, које су реализоване у просторијама БЦБП, 23. октобра 2012. године и 13. новембра 2012. године. Након тога, представници МО и ВС учествовали су и у раду <i>Конференције</i> у организацији БЦБП и Заштитника грађана на тему „<i>Положај жена у полицији и Војсци</i>“.</p>	
--	--	--	---	--

		1.4.	<p>У МО и ВС формирати <i>Аналитичку групу МО и ВС</i> за анализу спровођења НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србије</p>	<p>Реализовано:</p> <p>Аналитичка група МО и ВС је институционално тело предвиђено НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН које од формирања, 31. маја 2011. године, радило у континуитету и на начин превиђен у НАП.</p> <p>Ова група, од свог формирања је реализовала укупно девет састанака, од којих <i>четири састанка у 2012. години, извршила је мапирање система, родну анализу, обезбедила едукацију својих чланова и поднела више извештаја из своје надлежности.</i></p> <p>Поред тога, њени чланови су били носиоци активности које се односе на родну равноправност у оквиру својих организационих јединица МО и ВС и носиоци или учесници у бројним активностима у вези спровођења НАП у земљи и иностранству.</p> <p>У сарадњи са Агенцијом UN Women организован је први семинар за обуку, од 22. до 24. марта 2012. године у Дому гарде Топчидер у Београду. На том семинару иницирано је хоризонтално повезивање, размена информација и заједничка едукација чланова аналитичких група и истраживачких тимова у сектору безбедности Републике Србије. Поред тога, Управа за стратегијско планирање Министарства одбране и Управа царине Министарства финансија у сарадњи са Агенцијом UN Women организовали су</p>	
--	--	------	---	--	--

			други семинар за чланове аналитичких група, који је одржан у Управи царине Министарства финансија од 12. до 14. септембра 2012. године.	
	1.5.	У Министарству одбране донети Одлуку о начину обављања послова из делокруга <i>саветнице за родну равноправност министра одбране.</i>	Реализовано: Министар одбране донео је Одлуку о начину обављања послова из делокруга саветнице за родну равноправност у Министарству одбране.	
	1.6.	У МО и ВС створити предуслове за уградњу <i>родних саветника/ца команданата националних контингената у мултинационалним операцијама</i> у састав националних контингената у мултинационалним операцијама	Реализовано: Током 2012. године реализовани су едукативни облици родних саветника/ца <i>команданата националних контингената у мултинационалним операцијама</i> , у земљи и иностранству. Тачније, едуковано је 15 припадника МО и ВС, а један припадник из Центра за мировне операције Здружене оперативне команде Генералштаба Војске Србије (у даљем тексту: ЦМО ЗОК ГШ ВС) и члан Аналитичке групе МО и ВС, мајор Горан Топаловић, у другој половини 2012. године је учествовао у мултинационалој операцији UNIFIL у Републици Либану, на штабној дужности под називом „Главна тачка рода“ (Gender focal point) у Команди сектора „Исток“ UNIFIL.	
	1.7.	У Министарству одбране и Војсци Србије изабрати, обучити и успоставити механизам <i>„особе од поверења“</i> са мандатом на четири године.	Активност је у току: Представници/це МО и ВС су учествовали у стручним консултацијама за увођење „особа од поверења“ у сектор безбедности у Републици Србији, које су реализоване од 08. до 10. октобра 2012. године, у	

				организацији Мултисекторског координационог тела Владе Републике Србије и Агенције UN Women у Ечкој, али још увек није дошло до њиховог успостављања у МО и ВС.	
		1.8.	У Министарству одбране успоставити механизам родно одговорног буџетирања , и извршити контролу и анализу утрошка финансијских средстава одређених за родно осетљиво буџетирање.	Реализовано: У МО је успостављен процес родно одговорног буџетирања .	
		1.9.	Успоставити и унапредити родно осетљиву базу података запослених у МО и ВС	Реализовано: У МО и ВС је успостављена родно осетљива база података запослених.	
		1.10.	Успоставити и редовно ажурирати родно одговорну евиденцију о активностима у вези са спровођењем НАП-а у МО и ВС .	Реализовано: У МО је од дана усвајања НАП 2010. године успостављена и редовно се ажурира родно одговорна евиденција о свим активностима у вези са спровођењем НАП-а у МО и ВС .	

2.	Праћење и извештавање о току реализације Националног акционог плана у пракси	2.1.	Сачинити редовне и ванредне <i>извештаје</i> МО са табеларном анализом о напретку у спровођењу НАП, на основу утврђених индикатора.	Реализовано: Аналитичка група МО и ВС је израдила укупно осам извештаја и то: три извештаја о свом шестомесечном раду, затим два годишња извештаја о напретку у спровођењу циљева НАП-а у 2011. години и 2012. години, са табеларним приказом степена реализације годишњег Плана активности на спровођењу НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ УН из надлежности МО и ВС за 2011. годину и 2012. годину, као и три извештаја за Мултисекторско тело Владе Републике Србије.	
		2.2.	Сагледавање вођења политике родне равноправности и примене НАП; предлагање мера унапређење политике родне равноправности, у сарадњи са представницима цивилног друштва; учешће на међународним и домаћим конференцијама посвећеним родним питањима и пружање помоћи Аналитичкој групи и „особама од поверења“ у решавању питања од интереса за постизање родне равноправности у МО и ВС.	Реализовано: Представници МО и ВС су током 2012. године учествовали на: међународној конференцији у Бугарској, НАТО радионици у Оберамергау, заседању НАТО Комитета за родну перспективу у Бриселу, три регионална скупа у сарадњи са UNDP/SEESAC (у Београду, Бечићима и Скопљу); на две конференције организоване у Србији, у Београду; три стручне консултације у земљи; три семинара; једном округлом столу и на дванаест предавања и више разговора о родној равноправности у оквиру међународне војне сарадње, одржаних у МО и ВС у Београду (у сарадњи са ОС Краљевине Холандије и Националном бригадом Охајо из САД), као и на Курсу за родне саветнике у Шведској – SWEDINT.	

		2.3.	Предложити формирање секција жена у оквиру законом предвиђених могућности за синдикално и струковно организовање у Министарству одбране за 2012. годину.	<p>У току је реализација:</p> <p>На састанку Аналитичке групе МО и ВС одржаном 11. јула 2012. дошло се до сазнања да не постоје секције жена у постојећим синдикалним организацијама основаним у МО и ВС. С тим у вези, размотрене су могућности за покретање иницијативе за оснивање секција жена у четири основана синдиката у МО и ВС и то у:</p> <p>(1) Синдикату подофицира „Слобода“ у Управи за људске ресурсе (Ј-1) ГШ ВС;</p> <p>(2) Синдикату запослених „Мома Станојловић“;</p> <p>(3) Гранском синдикату запослених у државним органима и установама; и</p> <p>(4) Синдикату запослених на ВМА „Слога“.</p>	
		2.4.	Спровођење истраживачких пројеката који су у функцији праћења и унапређења реализације Националног акционог плана у пракси и извештавање домаће и стране научне јавности о резултатима тих истраживања.	<p>Реализовано:</p> <p>У Институту за стратегијска истраживања у току је рад на обради података на основу пројекта који је у функцији праћења реализације НАП-а: „Психолошки аспекти успешности у војној професији“.</p>	

		2.5.	Родно одговорна прерасподела средстава и финансијска подршка предвиђеним активностима из НАП-а у МО и ВС за 2012. годину, контрола утрошених средстава и редовно планирање финансијских и материјалних средстава за 2013. годину.	<p align="center">Реализовано:</p> Спровођење НАП-а у 2012. години у МО и ВС се одвијало као плански задатак, са планираним и одређеним средствима у програму за ППБИ за спровођење НАП. Контрола утрошених средстава извршена је у мају и децембру 2012. године.	
		2.6.	Спровести промотивне активности и кампање о садржају и значају спровођења Националног акционог плана.	<p align="center">Реализовано:</p> Управа за односе са јавношћу МО је учествовала у промоцији вредности родне равноправности кроз сарадњу у реализацији ТВ серије „Војна академија“ и кроз промоцију војног позива међу девојкама и женама.	

2. ЗАСТУПЉЕНОСТ - ПОВЕЋАЊЕ ЗАСТУПЉЕНОСТИ ЖЕНА У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ И ВОЈСЦИ СРБИЈЕ И ЊИХОВОГ УТИЦАЈА НА ПИТАЊА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА МИР И БЕЗБЕДНОСТ

Резултати родне анализе, добијени на основу извештаја надлежних организационих јединица МО и ВС, указују на тренд смањења броја жена запослених у МО и ВС у односу на прву - 2010. годину у којој је извршена родна анализа за потребе израде НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у Републици Србији. Показатељи, добијени из надлежних организационих јединица по свим достављеним индикторима, показују да је **у септембру 2012. године укупна заступљеност жена опала за 0,4% у односу на исти период 2010. године** (Табела 2). У претходним извештајима указано је да су разлози за смањење броја жена запослених у МО и ВС у номиналној диспропорцији између броја жена које због одласка у пензију или из економских разлога напуштају МО и ВС и броја жена које заснивају радни однос у МО и ВС, док су узроци наведеној појави садржани у одређењу за смањење државне администрације и самим тим, рестриктивног пријема нових лица на административне дужности у МО и ВС.

Табела 2: Резултати родне анализе из септембра 2012. године према проценту жена у односу на укупан број запослених у МО и ВС по полу и категорији кадра

Категорија кадра	% Жена			
	септембар 2010.	септембар 2011.	април 2012.	септембар 2012.
Официр	0.1%	0.2%	0.16%	0.21%
Подофицир	0.1%	0.1%	0.11%	0.11%
ЦЛ	17.3%	16.0%	16.01%	15.87%
ПВ	2.0%	2.8%	2.87%	2.90%
Укупно	19.5%	19.1%	19.15%	19.09%

Истовремено, забележен је **позитиван тренд постепеног повећања заступљености жена у Војсци Србије** са 8,1% у 2010. години на **8,62% у 2012. години**. Имајући у виду да је МО и ВС међу своје приоритете у спровођењу НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у 2011. и 2012. години поставили управо повећање заступљености жена у оперативном саставу Војске Србије, може се закључити да је до очекиваног повећања дошло управо у категоријама официра, подофицира и професионалних војника (ПВ).

Посматрано унутар категорије професионалних војника, заступљеност жена износи 9,13%, али је њихова заступљеност у тој категорији у односу на укупан број запослених 2,9%. Повећање броја професионалних војника је било посебно значајно у периоду почетка спровођења НАП, када је од септембра 2010. године до септембра 2012. године када је број професионалних војника-жена повећан за 0,9 одсто у односу на укупан број запослених у МО и ВС. Жене заинтересоване да заснују радни однос као професионални војници, јављају се на конкурс под једнаким условима као и мушкарци. Укупан број примљених жена зависи од њиховог интересовања, потреба јединица, као и од задовољавања критеријума предвиђених конкурсом.

Према подацима Управе за обавезе одбране СЈР МО из јуна 2012. године, након доношења Одлуке о обустави обавезе служења војног рока са оружјем, у периоду од марта 2011. до марта 2012. године у Војску Србије је **упућено на добровољно служење војног рока 1.684 регрута, од којих су 230 жене или 13,6%.** Од укупно 230 жена упућених на

добровољно служење војног рока са оружјем, 25 жена је упућено на *Курс за резервне официре, што износи 10,8%*.

Заступљеност жена на било којој врсти послова зависи искључиво од личног избора самих жена, као и од тога да ли задовољавају законске услове да обављају поједине послове. У односу на укупан број жена запослених у МО и ВС, жене *најчешће обављају следеће дужности:*

- у категорији официра - командир вода, референт за правне послове, командир одељења, лекар, стоматолог, итд.;
- категорији подофицира - војни полицајац, медицински техничар, радио-телепринтист-шифрер-противтерориста, референт, техничар за ваздухопловну опрему, технички секретар, итд.;
- у категорији цивилних лица - медицински техничар, референт, радник за спремање просторија, лекар, послужилац болесника и дезинфектор, помоћни радник, виши медицински техничар, самостални референт за књиговодство – благајник, оператер за обраду и унос података, итд.;
- у категорији професионалних војника – стрелац, послужилац, телефонист-линијаш, кувар, војни полицајац, радио-телеграфиста, итд.

У односу на укупан број жена запослених у МО и ВС, жене су *најмање заступљене на следећим дужностима:*

- у категорији официра – руководеће дужности високог нивоа, пилот, итд.;
- у категорији подофицира – руководеће дужности, возач, итд.;
- у категорији цивилних лица – руководеће дужности високог нивоа, механичар, руковалац, итд.

Планом школовања и усавршавања кадра у МО и ВС у 2012. години, а у складу са потребама система одбране, предвиђено је школовање и усавршавање већег броја жена. Број пријављених девојака за упис у Војну академију сваке године расте. За упис у школску 2012/2013. годину конкурисало је 386 девојка за 36 места одређених за упис кадеткиња.

Војна гимназија и даље *нема адекватне материјалне услове за смештај и школовање девојака.*

На усавршавању у Школи националне одбране *нема жена.*

У Школи резервних официра било је *10,8% жена.*

Посебна пажња у родној анализи посвећена је анализи могућности за напредовање и вредновање рада жена запослених у МО и ВС. Секција Аналитичке групе МО и ВС, која је радила на родној анализи у априлу 2012. године, изнела је сазнања да постоје велике разлике у вредновању рада, односно у заради и напредовању у каријери, зависно од категорије кадра, а независно од пола. Стога је у септембру 2012. године Аналитичка група МО и ВС извршила анализу два закона, три уредбе и једног правилника, којима се уређују радна и формацијска места у Министарству одбране и командама, јединицама и установама Војске Србије и утврдила да за сва радна или формацијска места није предвиђено одређивање пола (мушки-женски), као услова за постављање лица на та места.

Анализом је обухваћен и економски и статусни аспект запослених у МО и ВС. Родна анализа је показала да, зависно од категорије кадра, постоје разлике у заради за исту врсту посла. Примера ради, за запослене са високом стручном спремом, постоје статусне разлике између категорије професионалних војних лица и цивилних лица. Поред тога, у оквиру категорије цивилних лица са истим степеном образовања, радним искуством и сл., постоје

статусне разлике у погледу вредновања рада и могућности за напредовање, јер су у повољнијем положају државни службеници, међу којима је заступљено свега 0,77% жена, у односу на знатно бројнију категорију војних службеника, у којој је заступљено чак 67,66% жена у поткатегијама жена цивилних лица (Табела 3).

Табела 3: Показатељи о заступљености жена ЦЛ у 2012. години приказани по поткатегијама за ЦЛ у односу на укупан број ЦЛ у МО и ВС

Поткатегија ЦЛ	Процент жена ЦЛ по поткатегијама за ЦЛ
Државни службеници	0.77%
Намештеници	0.02%
Војни службеници	67.66%
Војни намештеници	31.55%
Укупно	100%

Осим тога, уочено је да постоје разлике и код војних службеника који су преведени из државних службеника у војне и, при том, задржали плату државних службеника, у односу на војне службенике који, пре тога, нису имали статус државних службеника, иако имају исти степен образовања, што је својеврстан статусни облик дискриминације запослених, независно од пола.

Током родне анализе, спроведене у септембру 2012. године, уочено је да су економски у најнеповољнијом положају лица са најмањим степеном образовања у категорији војних намештеника, међу којима значајан број чине жене (31,54% од укупног броја жена), као и лица са средњом стручном спремом у категорији државних службеника, независно од пола.

Табела бр. 4:

Заступљеност жена и њиховог утицаја на питања која се односе на положај жена у МО и ВС у 2012. години

II. ЗАСТУПЉЕНОСТ – ПОВЕЋАЊЕ ЗАСТУПЉЕНОСТИ ЖЕНА У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ И ВОЈСЦИ СРБИЈЕ И ЊИХОВОГ УТИЦАЈА НА ПИТАЊА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ПОЛОЖАЈ ЖЕНА, МИР И БЕЗБЕДНОСТ					
Општи циљ – Стварање услова за делатно остваривање политике родне равноправности у МО и ВС, већом заступљеношћу жена и њиховог утицаја на питања која се односе на положај жена, мир и безбедност					
Редни број	Посебни циљеви	Активности		Реализација	Напомена
1	2	3		4	5
1.	Стварање услова за већу заступљеност жена у МО и ГШ ВС и њиховог утицаја на политику одбране и људска права	1.1.	Испитати да ли постоје недостаци у систему вредновања рада мушкараца и жена у систему одбране у виду плата, награда и осталих бенефиција који фаворизују одређене послове које чешће обављају мушкарци него жене. Уколико постоје, уклонити их.	Реализовано: Аналитичка група МО и ВС утврдила је да нема родне дискриминације у зарадама, али има недостатака организационе и системске природе у вредновању рада појединих категорија кадра, као и у погледу одсуства вођења у каријери за цивилна лица запослена у МО и ВС.	
2.	Стварање услова за већу заступљеност жена у систему одбране у оперативном саставу (послови који захтевају употребу средстава принуде)	2.1.	Извршити анализу постојећег стања и услова за пријем жена на усавршавање и школовање, као и постављења на радна места и функције у складу са достигнутим нивоом образовања, неопходним за напредовање жена у МО и ВС. Уколико постоје недостаци, уклонити их.	Делимично реализовано: Аналитичка група МО и ВС је извршила анализу и утврдила <i>напредак у погледу повећања заступљености жена у Војсци Србије са 8,1% у 2010. години на 8,62% у 2012. години.</i>	Треба створити услове за пријем жена на школовање у Војну гимназију, Школу националне одбране, војнодипломатске дужности у иностранству, где тренутно нема ниједне жене.

				<p>Ова група је изнела предлоге усмерене на то да се створе једнаки услови за пријем девојака у Војну гимназију и за пријем жена у Школу националне одбране, као и на друге видове школовања и усавршавања у МО и ВС.</p>	
2.		2.2.	<p>Обезбедити адекватну заступљеност жена за пријем на све нивое школовања и ускладити њихово стручно усмерење и обуку са захтевима струке и циљевима НАП.</p>	<p>Делимично реализовано: Аналитичка група је утврдила да се у 2012. години на школовању у Војној академији у све четири класе налази 20,8% кадеткиња, а на школовању у Високој школи ВМА у све три године 56,% кадеткиња од укупног броја кадета и кадеткиња у тим институцијама.</p>	
3.	<p>Унапређење услова за већу заступљеност жена у МО и ВС</p>	3.1.	<p>Наставити и унапредити кампање за пријем и промоцију жена у МО и ВС. Ову активност спроводити уз укључивање кадеткиња и успешних жена запослених у МО и ВС.</p>	<p>Није реализовано: Чланица Аналитичке групе МО и ВС из Управе за односе са јавношћу МО известила је да нема одређених финансијских средстава за наставак успешних кампања за пријем жена у МО и ВС у 2012. и 2013. години. Покушано је да се обезбеде средства за ту намену од донатора из иностранства, али они нису били заинтересовани да подрже поменути активност у 2012. и у 2013. години.</p>	

		3.2.	Размењивати публикације, резултате истраживања, искуства са терена, organizovati posete, zajedничке sastanke и конференције за субјекте одбране и безбедности на националном и међународном нивоу.	Реализовано: Размењени су резултати истраживања и презентовани заинтересованим субјектима на домаћем, регионалном и међународном нивоу.	
		3.3.	Увести статистичко праћење и периодична дубинска истраживања о разлозима који директно утичу на запошљавање (регрутовање), задржавање и напредовање жена у МО и ВС и резултате редовно објављивати уз кампање за промоцију запошљавања жена у МО и ВС.	Реализовано: Статистичко праћење реализује Аналитичка група МО и ВС, а у Институту за стратегијска истраживања се спроводе дубинска истраживања.	

3. ОДЛУЧИВАЊЕ – ПОВЕЋЕЊЕ УЧЕШЋА И УТИЦАЈА ЖЕНА НА ОДЛУЧИВАЊЕ У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ И ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

Упоређујући показатеље из септембра 2010. године, када је број жена на руководећим и командним дужностима износио 10% у односу на укупан број руководећих-командних дужности у МО и ВС, мерено унутар поменуте категорије, **дошло је до повећања заступљености жена у одлучивању на 10,4% у 2012. години у односу на укупан број руководећих командних дужности у МО и ВС.** Ова промена је врло битна, јер не представља само номинално повећање од 0,4% жена на руководећим-командним дужностима МО у ВС у односу на прву годину примене НАП, већ је дошло и до квалитативног напретка, јер је уједно побољшана старосна и образовна структура жена запослених на руководећим-командним дужностима у МО.

Међутим, у складу са методологијом коју је предложила Аналитичка група МО и ВС, следећи категорије руковођења које се статистички обрађују у земљама Европске уније, у родној анализи у септембру 2012. године по први пут је уведена класификација позиција у одлучивању и родно осетљиво изражавање података за МО и ВС у четири основна нивоа командовања-руковођења (навиши, виши, средњи и нижи) и петом - без руководећих-командних дужности. Резултати те анализе приказани су и графички (Табела 5). На основу података које је Аналитичка група МО и ВС добила из Управе за кадрове Сектора за људске ресурсе МО – проценат заступљености жена у МО и ВС у децембру 2012. године је износио 19,09% у односу на укупан број запослених, од чега је на руководећим дужностима на сва четири разматрана нивоа командовања-руковођења (навиши, виши, средњи и нижи) било свега 1,37%, жена, док је без руководећих дужности било 17,72% жена у односу на укупан број запослених у МО и ВС.

Табела 5: Преглед запослених у МО и ВС по полу и нивоима руковођења - командовања

Ниво руковођења - командовања	Пол	
	% жена	% мушкараца
Највиши ниво	0.006%	0.014%
Виши ниво	0.031%	0.442%
Средњи ниво	0.219%	1.603%
Нижи ниво	1.117%	15.728%
Без руководећих - командних дужности	17.725%	63.115%
Укупно	19.098%	80.902%

Подаци из Табеле 4, потврђују да суштински не постоје законске препреке за равноправан третман мушкараца и жена у МО и ВС, јер су мушкарци, као претежно заступљенији пол у МО и ВС, заступљенији и на руководећим, односно командним дужностима. Међутим, родна анализа је показала да постоје разлике у вођењу у каријери и у напредовању између официра и цивила, које се у већој мери одражавају на жене, него на мушкарце. У том контексту, Аналитичка група МО и ВС је указала на потребу упућивања девојака на школовање у Војну гимназију, упућивање жена из МО и ВС на различите облике усавршавања у Школи националне одбране, учешћа жена на дужностима војних посматрача у мултинационалним операцијама и на местима помоћника и изасланика одбране у војнодипломатским представништвима, на основу конкурса који ће бити родно осетљиви.

Такође, према расположивим подацима из неких организационих јединица МО и ВС, за период од јула до децембра 2012. године, у односу на претходни период извештавања, **дошло је до промене у погледу заступљености жена на највишим позицијама у МО и ВС**, где се раније налазила једна жена на позицији државне секретарке (уједно и саветнице за родну равноправност) и једна на позицији саветнице министра за сарадњу са медијима. Тренутно се на највишим позицијама у МО и ВС налазе две жене, које су годинама радиле у систему одбране и одатле именоване за највише дужности у Министарству одбране и то: секретарка Министарства одбране и помоћница министра одбране за материјалне ресурсе.

Што се тиче **заступљености жена на вишем и средњим руководећим-командним дужностима, у протеклом периоду није дошло до значајне промене**. Жене се и даље налазе на челу Правне управе Секретаријата МО, Института за стратегијска истраживања СПО, на месту проректора Универзитета одбране, начелнице Дома Гарде на Топчидеру, као и на местима начелника института и одељења на Војномедицинској академији, и у другим организационим јединицама и командама МО и ВС.

Међутим, у протеклом периоду дошло је до највећег напретка и **позитивног тренда повећања проценуалне заступљености жена на најнижим руководећим-командним дужностима у Министарству одбране и Војсци Србије** за 0,4% у односу на показатеље из 2010. године. Илустрације ради, у **Војсци Србије** у септембру 2010. године било је 0,8% жена на командним дужностима у односу на укупан број запослених, у септембру 2011. године 0,9% жена на руководећим-командним дужностима, а у септембру 2012. години 1,1% жена на руководећим-командним дужностима у односу на укупан број запослених. До тренда постепеног повећања заступљености жена у Војсци Србије на руководећим-командним дужностима дошло је захваљујући чињеници да су кадеткиње из (прве, тзв. мешовите класе) 132. класе Војне академије у 2011. години, као и кадеткиње из 133. класе Војне академије у 2012. години добиле официрске чинове и постављене на прве командне дужности у јединицама и командама ВС. Такође, има **позитивних промена и на нижим руководећим дужностима и у МО** за 1% у односу на податке из 2010. године. Према подацима из Сектора за финансије и буџет МО, где већину запослених чине жене (прецизније, према подацима из септембра 2012. године 76% чине жене од укупног броја запослених у том Сектору), дошло је до позитивних промена јер се на руководећем положају у 2011. години налазила се само једна жена, а у 2012. години на руководећем положају је пет жена и то: једна на средњем нивоу (начелник одељења), а четири на најнижем нивоу (руководиоци група).

Ради унапређења спровођења циљева НАП у правцу повећања жена у одлучивању, Аналитичка група МО и ВС је предлаже да се у оквиру Управе за кадрове СЛР МО израде **Критеријуми за вођење у каријери жена**, коју је та управа прихватила.

Табела бр. 6:

Повећање учешћа и утицаја жена на одлучивање у МО и ВС у 2012. години

III. ОДЛУЧИВАЊЕ – ПОВЕЋАЊЕ УЧЕШЋА И УТИЦАЈА ЖЕНА НА ОДЛУЧИВАЊЕ У МИНИСТАРСТВУ ОДБРАНЕ И ВОЈСЦИ СРБИЈЕ					
Општи циљ – Повећање учешћа и утицаја жена на одлучивање у Министарству одбране и Војсци Србије					
Редни број	Посебни циљеви	Активности		Реализација	Напомена
1	2	3		4	5
1.	Повећање заступљености жена у систему одбране на руководећим местима	1.1.	<p>Изградња нормативно-институционалног оквира и инструмената и мера који гарантују остваривање права жена на равноправну заступљеност у МО и ВС када је у питању одлучивање о безбедности и одбрани, нпр:</p> <ul style="list-style-type: none"> - примена Закона о равноправности полова у МО и ВС; - усвајање подзаконских прописа и конкретних мера неопходних за примену закона, установљивање и организовање систематског надзора примене прописа и мера. 	<p>Делимично реализовано:</p> <p>Утврђен је правни основ како се регулишу питања која се односе на равноправну заступљеност жена, али није дошло до предлагања и усвајања нових подзаконских прописа, осим у случају Правила службе у Војсци Србије.</p>	

		<p>Усвајање посебних мера и квота (резервисано место), ради обезбеђења заступљености жена и гаранције на једнаке могућности приликом избора на руководеће позиције у систему одбране.</p> <p>Измена и допуна закона који регулишу одбрану и безбедност како би се начелне одредбе Закона о равноправности полова конкретизовале за област одбране.</p> <p>1.2. Припремање, предлагање и усвајање посебних мера које треба да створе једнаке услове за напредовање у каријери жена и мушкараца (цивила и лица у професионалној војној служби) у МО и ВС.</p> <p>Припремање, предлагање и усвајање посебних мера које треба да створе једнаке услове за приступ жена руководећим положајима у МО и ВС.</p> <p>Усвајање пратећих прописа и мера неопходних за примену закона, и организација систематског надзора примене НАП.</p>	<p>Делимично реализовано:</p> <p>У 2012. години обезбеђена је анализа законских прописа који уређују ово питање. Извршене су родно сензитивне промене у Правилу службе ВС у члану број 30 и у Доктрини ВС.</p> <p>Предложено је Управи за кадрове увођење планско и систематско вођење у каријери категорије цивилних лица са свим поткатегијама, као и вођење у каријери жена.</p>	
		<p>1.3. Испитати да ли постоје недостаци у организацији и систематизацији радних места у МО и ВС којима се фаворизује распоређивање мушкараца на послове и задатке и руководећа радна места, а која у складу са њиховом стручношћу могу обављати и жене. Уколико постоје, уклонити их.</p>	<p>Реализовано:</p> <p>Утврђено је да не постоји полна дискриминација, али постоје недостаци у организацији и систематизацији места и одсуство у вођењу у каријери за цивилна лица.</p>	

		1.4.	Подизање свести у најширој јавности о значају интегрисања родне перспективе у МО и ВС.	<p>Реализовано:</p> <p>Управа за односе са јавношћу МО реализовала је више активности усмерених ка промоцији војног позива међу девојкама и женама, а новинари магазина „Одбрана“ и сниматељи ВФЦ „Застава филма“ пропратили су округле столове, конференције и друге активности посвећене промовисању значаја родне равноправности у МО.</p>	
		1.5.	Унутрашњи, демократски и цивилни надзор над реализацијом активности утврђених Националним акционим планом у МО и ВС.	<p>Делимично реализовано:</p> <p>Упостављени су и функционишу: унутрашњи и цивилни надзор, као и независни надзор над спровођењем циљева НАП.</p> <p>Током 2012. године дошло је до сарадње МО и ВС са органима и телима Народне скупштине Републике Србије, али не и до демократског надзора Надзорног тела над спровођењем НАП у МО и ВС.</p>	У Народној Скупштини Републике Србије у току је формирање Надзорног тела за спровођење НАП, као облик демократског надзора.
		1.6.	Успостављање регионалне и међународне војне сарадње и размена искустава у реализацији Резолуције 1325 СБ УН у пракси.	<p>Реализовано:</p> <p>Од реализованих активности у МО и ВС у другој половини 2012. године, по значају, издвајају се: учешће представника МО у раду међународних радионица, регионалних састанака, билатералних посета и сл. Активности припадника МО и ВС у земљи и иностранству које се односе на примену Резолуције 1325 су биле међу најзаступљенијим у међународној сарадњи у 2012. години.</p>	

2.	Остваривање права жена да равноправно и заједно са мушкарцима учествују у одлучивању о одбрамбеним и безбедносним питањима	2.1.	Установљавање институционалних и нормативних предуслова за повећање утицаја жена на одлучивање о одбрамбеним и безбедносним питањима.	Делимично реализовано: Покренута је процедура за реизбор чланова Политичког савета Владе Републике Србије, саветнице за род у МО, и за стварање нормативних и организационих услова за избор и функционисање „особа од поверења“, као и за формирање секција жена у синдикалним организацијама – чиме би се створили институционални и нормативни предуслови за повећање утицаја жена на одлучивање о одбрамбеним и безбедносним питањима у МО и ВС.	
		2.2.	Успостављање континуиране комуникације између одговарајућих институционалних механизма за родну равноправност у МО и ВС и државних органа у чијој је надлежности одлучивање о одбрани и безбедности.	Делимично реализовано: Представници/це МО имају задовољавајућу комуникацију са члановима МКТ за спровођење НАП-а Владе Републике Србије, Радне групе координаторки за спровођење Акционог плана за спровођење Националне стратегије за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности при Управи за родну равноправност, као и са канцеларијама Заштитника грађана, Поверенице за равноправност и Заштитника грађана за информације од јавног значаја, посланицима Народне скупштине Републике Србије, итд. Међутим, континуирана комуникација одвија се само између чланова аналитичких група и истраживачких тимова који раде на спровођењу Резолуције 1325 СБ УН у сектору безбедности у Републици Србији, уз подршку Агенције UN Women, као и између аналитичких група и МКТ Владе за спровођење НАП.	

		2.3.	Установљавање нормативних претпоставки да ставови жена у одлучивању о одбрани и безбедности буду видљиви у јавности, као и да се под једнаким могућностима реализује право жена и мушкараца да учествују у поступку одлучивања о питањима од значаја за њихова статусна права.	<p>Делимично реализовано:</p> <p>У изради Правила службе биле су заступљене и жене-официри и уважене су препоруке Поверенице за заштиту равноправности Републике Србије о службеном обраћању и ословљавању жена запослених у МО и ВС без обзира на брачни статус.</p> <p>Што се тиче родно диференцираних назива за чинове у ВС тај проблем је регулисан чланом 22. Закона о Војсци Србије и биће регулисан приликом измене и допуне поменутог закона.</p>	
		2.4.	Установљавање стандарда у прописима који регулишу поступак рада у МО и ВС ради стварања једнаких могућности за равноправно учешће жена и мушкараца у одлучивању о одбрани и безбедности.	<p>Није реализовано:</p> <p>Овај проблем биће регулисан приликом измене и допуне Закона о Војсци Србије и других нормативних аката у МО и ВС.</p>	
		2.5.	Организовање консултовања жена запослених у сектору безбедности, као и вишеструко дискриминисаних лица и група, нарочито када нека мера, пропис или политика имају непосредне последице на њихов положај или права. Консултовање ће се извршити у виду упитника, анкета или организовањем консултативних састанака. Форму консултације жена предложиће саветница за родну равноправност министра одбране, зависно од питања које се разматра.	<p>Реализовано:</p> <p>Постоји стална форма консултативних састанака четири пута годишње у сектору безбедности за чланове и чланице аналитичких група и истраживачких тимова. Поред тога, остварена је сарадња организацијама цивилног друштва са којима је обављана консултација у виду разговора, упитника, консултација и дијалога.</p>	

4. УКЉУЧИВАЊЕ – ПОВЕЋАЊЕ УЧЕШЋА ЖЕНА У МЕЂУНАРОДНОЈ САРАДЊИ, РЕШАВАЊУ КОНФЛИКАТА, ПОСТКОФЛИКТНИХ СИТУАЦИЈА И ВЕЋЕ УЧЕШЋЕ ЖЕНА У МУЛТИНАЦИОНАЛНИМ ОПЕРАЦИЈАМА

У разматраном периоду у МО и ВС, започето је вођење родне евиденције и родно разврстана статистика о учешћу жена запослених у МО и ВС у активностима међународне цивилне и војне сарадње у Управи за међународну војну сарадњу СПО МО.

На основу родно одговорне евиденције активности у Управи за стратегијско планирање и Управи за међународну сарадњу СПО МО, од реализованих активности међународне војне сарадње у МО и ВС које се односе на спровођење НАП током 2012. године, издвајају се:

1. Управа за стратегијско планирање Сектора за политику одбране МО Републике Србије и UNDP/SEESAC организовали су и реализовали регионални скуп 22. марта 2012. године у вези спровођења Пројекта *„Подришка интеграцији начела родне равноправности у реформу сектора безбедности на западном Балкану“* у Дому Војске, у Београду. На овом скупу учествовао је министар одбране са сарадницима, велики број представника МО и ВС и институционалних тела и механизма родне равноправности у сектору безбедности у Републици Србији. Представници министарстава одбране: Србије, Црне Горе, БиХ и Македоније су, том приликом, потписали заједничке изјаве о успостављењу сарадње на реализацији овог пројекта.
2. Представници/це МО и ВС (од којих три војна службеника-жене и један мушкарац официр) учествовали су на регионалном састанку представника механизма за родну равноправност у министарствима одбране и оружаним снагама у организацији UNDP/SEESAC у Бечићима, у Црној Гори, од 24. до 26. јуна 2012. године. Састанак је организован ради утврђивања активности које треба реализовати у периоду од 2012 – 2014. године, у функцији спровођења пројекта: *„Јачање регионалне сарадње на плану интеграције родне перспективе у реформу сектора безбедности на Западном Балкану“*.
3. На основу плана билатералне војне сарадње четири представника МО (две жене официри и један мушкарац официр и један мушкарац цивилно лице) учествовали су у раду Округлог стола, од 20. до 22. марта 2012. године, на тему: *„Род и реформа сектора безбедности: имплементација Резолуција 1325 и 1820 Савета безбедности Уједињених нација“*, који се одржавао у Загребу и Марибору.
4. Два представника МО и ВС (два мушкарца, официри) учествовали су у раду *Годишњег састанка НАТО Комитета за родну перспективу*, у марту 2012. године, у Бриселу.
5. Центар за мировне операције ЗОК ГШ ВС уз подршку Агенције UN Women реализовао је од 02. до 06. априла 2012. године активност обуке за 30 лица (15 припадника ВС и 13 припадника МУП и два са Факултета безбедности у Београду) за дужност родних саветника команданата националних контингената у мултинационалним операцијама. *Курс за обуку родних саветника команданата националних контингената у мултинационалним операцијама* је реализован у просторијама Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС у Београду.
6. Реализовано је учешће једне представнице МО у раду радионице *„Подучавање о родној равноправности у војсци“*, од 17. до 20. јула 2012. године, у организацији Конзорцијума војних академија и института за студије безбедности ПзМ и Женевског центра за демократску контролу ОС у НАТО школи Оберамергау (СР Немачка), за које је упућена писмена захвалност.

7. Министар одбране Александар Вучић примио је у августу 2012. године сталног представника УН у Републици Србији Вилијама Инфантеа, на његов захтев, ради договора о даљој заједничкој сарадњи МО и ВС са Канцеларијом УН у Србији.
8. Џун Зетлин председавајућа ОЕБС за родну равноправност у *Извештају специјалног представника ОЕБС за родну равноправност*, на основу извештаја из МО и ВС, на 693. Форуму за безбедносну сарадњу, одржаном 3. октобра 2012. године у Бечу, афирмативно се осврнула на напредак Републике Србије у повећању заступљености жена у међународној сарадњи и мултинационалним операцијама.
9. На другом регионалном састанку представника/ца министарстава одбране Западног Балкана у оквиру пројекта *„Јачање регионалне сарадње на плану интеграције родне перспективе у реформу сектора безбедности на западном Балкану“*, одржаном од 8. до 11. октобра 2012. године у Скопљу остварено је активно учешће четири припадника МО и ВС (од којих три војна службеника-жене и један мушкарац официр). Ова активност се одвијала у оквиру Пројекта *„Подршка интеграцији начела родне равноправности у реформу сектора безбедности на Западном Балкану“*, који се реализује под покровитељством UNDP/SEESAC, у сарадњи са министарствима одбране БиХ, Црне Горе, Македоније и Републике Србије.
10. У раду седнице поводом Међународног дана смањења ризика од катастрофа у Народној скупштини Републике Србије 12. октобра 2012. на тему: *„Жене и девојчице: (не)видљива снага у јачању отпорности“* активно је учествовала једна представница МО. Ова седница се одржавала у организацији Одбора за људска и мањинска права и равноправност полова Народне скупштине Републике Србије, Сектора за ванредне ситуације МУП и Канцеларије Програма УН за развој (UNDP) у Београду.
11. Помоћник министра одбране за политику одбране господин Мирослав Јовановић, са сарадницима, примио је 6. новембра 2012. године у радну посету делегацију Агенције за родну равноправност и оснаживање жена - UN Women коју је предводио је Едвин Бери, регионални менаџер пројекта: *„Унапређење примене Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност на Западном Балкану“*, ради договора о даљој сарадњи.

У Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС води се родно одговорна *евиденција учешћа жена у мултинационалним операцијама* (МНОП), на основу које је утврђено да су жене од 2002. године до данас учествовале у три мултинационалне операције (од осам у колико су учествовали припадници МО и ВС), и то; у МНОП УН у ДР Конго (MONUC/MONUSCO); у МНОП УН у Републици Кипру (UNICYP); и у МНОП УН у Централноафричкој Републици и Чаду (MINURCAT). Укупно је било ангажовано 26 жена у 37 мандата. Четири жене су биле ангажоване у два мандата, а једна је ангажована три пута. С обзиром да су до сада су жене у мултинационалним операцијама учествовале само као лекари и медицински техничари, а *од марта 2012. године жене учествују у МНОП и као професионални војници*, што је оцењено као напредак у повећању учешћа и структуре учешћа жена у мултинационалним операцијама. Такође, према извештају Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС у септембру 2012. године, до сада није било случајева родно заснованог насиља у мултинационалним операцијама почињеног од стране припадника МО и ВС.

Након што је у првој половини 2012. године реализован је Курс за обуку родних саветника команданата националних контингената у мултинационалним операцијама (у даљем тексту: МНОП), у другој половини 2012. године у току је припрема за организацију новог курса на тему *„Род у мултинационалним операцијама“* од 1. до 5. априла 2013. године, уз подршку Агенције UN Women.

Крајем 2012. године започела је израда критеријума за учешће припадника МО и ВС у МНОП, у складу са потребама дефинисаним Годишњим планом употребе. Приликом непосредних припрема за МНОП реализују се садржаји из области родне равноправности. У

припреми кандидата Војске Србије за учешће у МНОп у Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС мушкарци и жене похађају обуку која се односи на родно осетљиве садржаје, по „Основном стандардизованом модулу УН за обуку за мултинационалне операције“, а теме су: „Превенција сексуалног искоришћавања и злоупотреба“, „Једнакост полова у мултинационалним операцијама“ и „Родна питања“. У склопу непосредних припрема за конкретну мисију, у Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС у оквиру поменуте обуке „Родна питања“, реализују се два наставна часа у трајању од по 45 минута, као и обука у трајању један наставни час на тему: „Правила понашања и односи у мултинационалном окружењу у МНОп УН“.

Према извештају Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС - повећање процента учешћа жена у МНОп на дужностима војних посматрача и штабних официра и подофицира неће бити могуће без значајнијег повећања броја жена официра и подофицира у оперативном саставу Војске Србије. Могућност повећања учешћа жена постоји у медицинским тимовима, јер је проценат заступљености жена у војно-медицинским установама знатно већи од оног у оперативним саставима. У прилог овом повећању иде и чињеница да су медицински капацитети у мултинационалним операцијама, на основу Годишњег плана употребе Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама у 2012. години, планирани за ангажовање у мултинационалној војној операцији Европске уније за обуку безбедносних снага Сомалије у Уганди „EUTM Somalia“. Укључивањем Републике Србије у цивилне мисије Европске уније знатно би се повећао број могућих учесника у МНОп, а самим тим и број жена кандидата. То би представљало базу из које би се могли ангажовати људски капацитети ради достизања циљева НАП-а везаних за проценат заступљености (квоту) жена у мировним мисијама.

Такође, капацитети МО и ВС планирани за потребе ангажовања сагласно „stand by“ аранжману са УН садрже санитетске, хируршке и медицинске тимове. Ангажовање капацитета Војске Србије обухваћених „stand by“ аранжманом реализује се након позива Уједињених нација и окончане процедуре предвиђене националним законодавством Републике Србије. На основу извештаја из Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС, по дефинисаним индикаторима Аналитичке групе МО и ВС - установљен је механизам подршке већем учешћу жена у мировним операцијама (јавни конкурс за пријављивање, стручна обука, подршка породицама, подршка у учењу страних језика и друго). Међутим, и поред тога, процењено је да су за веће учешће жена у мултинационалним операцијама, од утицаја следећи **ограничавајући фактори**:

1. релативно мали број жена у систему безбедности,
2. недовољна мотивисаност жена - професионалних војних лица,
3. дуготрајна одсутност од куће и породице,
4. предрасуде и традиционалистички ставови.

У другој половини 2012. године створени су услови за **уградњу родних саветника/ца команданата националних контингената у мултинационалним операцијама**. У вези са тим, члан Аналитичке групе МО и ВС и директор Курса за родне саветнике команданата националних контингената МНОп у Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС, мајор Горан Топаловић, је најпре у марту 2012. године у Шведској завршио обуку у Међународном центру за обуку ОС Краљевине Шведске – SWEDINT, а потом, у другој половини 2012. године учествовао у мултинационалној операцији UNIFIL у Републици Либану, на штабној дужности која подразумева обуку учесника те мисије о родним питањима. Он је, био „Главна тачка рода“ (Gender focal point) у Команди сектора „Исток“. У координацији са „Gender unit“ (ниво Команде мисије), учествовао је у организацији разних облика обуке на ову тему за људство у Команди мисије, као и у обуци инструктора (Train the trainer), на нивоу батаљона.

5. ЗАШТИТА - КОРИШЋЕЊЕ ИНСТРУМЕНАТА ПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ЖЕНА

На основу *Закона о спречавању злостављања на раду* („Службени гласник РС“, број 36/2010), свим лицима запосленим у МО и ВС, у складу са чл. 7. и 37. тог Закона и са чланом 4. *Правилника о правилима понашања послодаваца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на раду* („Службени гласник РС“, број 62/2010), свим припадницима МО и ВС достављено је *Обавештење о забрани злостављања на раду и правима, обавезама и одговорностима запосленог и послодавца у вези са забраном вршења злостављања*. У вези са тим, ради спровођења наведеног Закона и Правилника, одређена су лица овлашћена за покретање поступка за заштиту од злостављања, лице за подршку, као и лица за улогу посредника са циљем вођења поступка посредовања у поступку за заштиту од злостављања на раду. Запослени могу да се обрате усмено или писмено лицу за подршку (лице коме запослени који сумња да је изложен злостављању може да се обрати ради пружања савета и подршке) или лицу овлашћеном за подношење захтева за заштиту од злостављања. Наведена лица су одређена да обављају те дужности у команди, јединици или установи МО и ВС.

У вези са заштитом жена од злостављања, сексуалног насиља и сексуалног узнемиравања, у Војсци Србије је, у 2012. години, евидентиран један случај сексуалног узнемиравања. Поступајући у складу са надлежностима, у наведеном случају, реаговао је стручни тим Управе за људске ресурсе (Ј-1) ГШ ВС. У складу са *Законом о спречавању злостављања на раду*, спроведен је поступак за заштиту од злостављања наведеног лица женског пола.

Према подацима из Управе за традицију, стандард и ветеране СЈР МО, до краја 2012. године, тој управи у делокругу послова која се односе на заштиту људских права није достављен ниједан захтев за заштиту од злостављања или сексуалног узнемиравања у смислу предвиђеним законом, нити је обавештена да је покренут неки судски поступак по наведеном основу.

Ради ефикаснијег и поузданијег извештавања о остваривању петог општег циља садржаног у НАП - осигуравање задовољавајућег нивоа делотворне заштите жена и девојака од свих видова дискриминације, кршења женских људских права и родно заснованог насиља, Аналитичка група МО и ВС је предложила увођење, у 2012. години, организованог и планског праћења и евиденције притужби због кршења људских права жена, дискриминације и родно заснованог насиља, као и извештавање о степену остваривања нормативне и делотворне заштите жена у МО и ВС при Управи за традицију, стандард и ветеране СЈР МО.

6. ЕДУКАЦИЈА – ОБРАЗОВАЊЕ И УСАВРШАВАЊЕ ПРИПАДНИКА МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ И ВОЈСКЕ СРБИЈЕ У ДУХУ РЕЗОЛУЦИЈЕ 1325 САВЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

У циљу остваривања већег степена родне равноправности припадника МО и ВС и превазилажења родних стереотипа, *прилагођени су наставни планови и програми војно-образовних установа на свим нивоима* (Војна гимназија, Војна академија, Командно штабно усавршавање и Генералштабно усавршавање), кроз теме које обрађују питања родне равноправности. На пример, тема о заштити жена и девојака од свих облика насиља у рату и ванредним ситуацијама биће посебно обрађена у оквиру предмета Међународно хуманитарно право, на првој години студија Војне академије. Катедра друштвених наука и Катедра менаџмента унеће у школску 2011/2012. по један наставни садржај о родној равноправности у предмете Социологија, Етика, Војна психологија и Управљање људским ресурсима итд.

Посебно су значајне теме које се односе на примену међународног хуманитарног права са аспекта заштите жена и девојака од насиља у конфликтним и пост-конфликтним ситуацијама (UNW/2011/002), које су и саставни део обуке припадника Министарства одбране и Војске Србије за учешће у мултинационалним операцијама УН.

Поред наведеног, припадници/е МО и ВС и представници/е сектора безбедности су похађали/е бројне едукативне садржаје, током 2012. године, као на пример:

1. *Први семинар за едукацију чланова аналитичких група у Републици Србији*, који је одржан у Дому Гарде на Топчидеру од 22. до 24. фебруара 2012. године. Семинар је био припремљен, организован и реализован од стране Министарства одбране и Агенције UN Women, а завршило га је 27 полазника/ца из сектора безбедности Републике Србије: МО, Министарства знутрашњих послова, Управе царине Министарства финансија и привреде, Безбедносно-информативне агенције и Управа за извршење кривичних санкција Министарства правде и државне управе;
2. *Курс за обуку за родног саветника* у Међународном центру за обуку оружаних снага Шведске (SWEDINT) завршио је у марту 2012. године један припадник Центра за мировне операције ЗОК ГШ ВС и члан Аналитичке групе МО и ВС;
3. *Курс за обуку родних саветника/ца команданата националних контингента у МнОп* реализован је у Београду у Центру за мировне операције ЗОК ГШ ВС од 02. до 06. априла 2012. године завршило је 30 полазника курса из Војске Србије, Министарства унутрашњих послова и Факултета безбедности из Београда;
4. *Округли сто на тему: „Род и људска безбедност – спречавање конфликта и развој толеранције“*, 29. маја 2012. године, у организацији Војне академије СЈР МО и Агенције UN Women, обезбедио је едукацију око 80 кадеткиња и кадета Војне академији у Београду;
5. У оквиру билатералне војне сарадње за 2012. годину (Gender policy), две представнице Оружаних снага Краљевине Холандије имале су *три излагања посвећена родним питањима*, 06. јуна 2012. године у Дому гарде Топчидер у Београду. Тематски оквир био везан за холандска искуства у унапређењу услова за већу заступљеност жена у сектору безбедности, са посебним нагласком на искуства у ангажовању жена у оружаним снагама и у мултинационалним операцијама. Излагањима је присуствовало око 80 припадника МО и ВС и представника институционалних тела из сектора безбедности.
6. Министарство одбране је учествовало у организацији и реализацији *Другог семинара за чланове аналитичких група у сектору безбедности* у Управи царина од 12. до 14.

- септембра 2012. године у сарадњи са Управом царина МФиП и Агенцијом UN Women. На семинару је укупно учествовало 52 особа, од којих 21 из Министарства одбране, као и полазника/ца из сектора безбедности Републике Србије из: Министарства унутрашњих послова, Управе царине Министарства финансија и привреде, Безбедносно-информативне агенције и Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде и државне управе, као и припадника академске заједнице, државних органа и истраживачких институција у Републици Србији у својству предавача. На овом семинару је руководилац Аналитичке групе МО и ВС мр Биљана Стојковић имала излагање на тему: „Родна анализа у МО и ВС“ и практичну демонстрацију примене аналитичке методе и техника родне анализе у радионицама.
7. Одржана је серија од **осам предавања и једног разговора** на тему родне равноправности, од 05. до 09. септембра 2012. године, у оквиру билатералне војне сарадње Министарстава одбране Републике Србије и Министарстава одбране САД, током радне посете команданта специјалних снага Националне гарде Охаја, бригадног генерала Марије Кели, под називом „Жене у професионалној војсци“. Предавања су обухватила широк спектар проблема која се односе на искуства оружаних снага САД у вођењу у каријери жена официра и цивила, социјалног збрињавања запослених, подршке породицама и сл. Организатор ове посете је била Управа за кадрове Сектора за људске ресурсе МО, а предавања су, осим у тој управи, одржана и на Војној академији, на ВМА, у Војном музеју, Специјалној бригади КоВ у Панчеву, у Центару за мировне операције ЗОК ГШ ВС, док су разговори одржани у Институту за стратегијска истраживања СПО уз учешће представника тог института и Аналитичке групе МО и ВС, којом приликом су представљени и резултати спровођења НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у МО и ВС у Републици Србији.
 8. Учешће представника/ца Министарстава одбране у **стручним консултацијама за увођење „особа од поверења“** у сектор безбедности у Републици Србији, предвиђене Националним акционим планом за примену Резолуције 1325 СБ УН – Жене, мир и безбедност у Републици Србији, које су реализоване од 08. до 10. октобра 2012. године, у организацији Мултисекторског координационог тела Владе Републике Србије и Агенције УН за родну равноправност и оснаживање жена UN Women у Ечкој.
 9. Учешће представника/ца Министарстава одбране у **стручним консултацијама** одржаним у Београдском центру за безбедносну политику и у раду Конференције у организацији БЦБП и Заштитника грађана на тему „Положај жена у полицији и Војсци“, која је одржана 21. децембра 2012. године у Београду.
 10. У оквиру пројекта „Родни аспект у војној професији“, који се реализује у оквиру Института за стратегијска истраживања СПО МО, урађено је пилот истраживање и статистичка анализа података. Припремљена су и у процедури објављивања два чланка: „Чувари стереотипа - о жени као ограничавајућем фактору групне ефикасности“ и „Утицај социјалних аспеката прилагођавања током школовања на образовну успешност кадета Војне академије“.

7. МЕДИЈИ – ПРУЖАЊЕ МЕДИЈСКЕ ПОДРШКЕ ЦИЉЕВИМА НАП-а

Током 2012. године Управа за односе са јавношћу је наставила са активностима усмереним на подизање свести у војној и широј јавности о *значају интегрисања родне перспективе у систем одбране*. Управа за односе са јавношћу је у разматраном периоду била посебно ангажована на пружању подршке остварењу циљева и активности НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН у МО и ВС, редовно пратећи и извештавајући о најважнијим активностима у оквиру спровођења тог документа из надлежности МО и ВС и на промоцији родне равноправности.

Осим што је редовно медијски промовисала питања родне равноправности у интерном гласилу - магазину „Одбрана“ и на сајтовима Министарства одбране и Војске Србије, Управа за односе са јавношћу је предлагала и садржаје који се односе на питања родне равноправности а који су објављивани у средствима информисања изван система одбране.

На интензитет присутности прилога о женама у систему одбране у посматраном периоду знатно су утицали конкурси за пријем на Војну академију и Медицински факултет ВМА, конкурси за пријем у професионалну војну службу и на добровољно служење војног рока.

Након великог успеха медијских кампања у 2011. години за пријем и промоцију жена у МО и ВС и постизања практичних резултата тих кампања у повећању заступљености жена међу кадетима на Војној академији и ВМА Универзитета одбране и у категорији професионалних војника, током 2012. године није било средстава за скупе медијске кампање. Уместо тога, дошло је до реализације низа промотивних активности са циљем да се истакне значај спровођења НАП-а у МО и ВС. Чланица Аналитичке групе МО и ВС из Управе за односе са јавношћу је благовремено указала на чињеницу да у буџету МО нису посебно опредељена средства за медијске кампање у 2013. години ради повећање заступљености жена у МО и ВС, па је у циљу подршке добрим праксама покушано да се средства обезбеде од страних донатора, али они нису били заинтересовани да подрже ову врсту активности.

Управа за односе са јавношћу значајно је помогла јавности у раду изабраних тела за спровођење НАП за примену Резолуције 1325 СБ УН. У циљу и доступности информација од јавног значаја за примену НАП, на предлог Управе за стратегијско планирање СПО МО, на сајту МО је, од 22. јуна 2012. године, постављен и доступан на увид шире јавности Годишњи извештај о спровођењу НАП-а за примену Резолуције 1325 СБ УН из надлежности МО и ВС за 2011. годину (у коме су садржани резултати родне анализе из септембра 2011. године и упоредне анализе за период септембар 2010 - септембар 2011. године). Такође, почев од 13. јула 2012. године на сајту МО је доступан и Извештај о шестомесечном раду Аналитичке групе МО и ВС за анализу спровођења НАП за период децембар - мај 2012. године.

Може се закључити да нема значајнијих промена у односу на претходни извештај као и да Управа за односе са јавношћу доприноси континуираном присуству теме везане за заступљеност жена у систему одбране у медијима.